Anul XIX. Ianuarie 1929 Nr. 1.

REVISTA TEOLOGICĂ

ORGAN PENTRU ŞTIINŢA ŞI VIAŢA BISERICEASCA

SUB PATRONAGIUL

I. P. S. SALE ARHIEPISCOP ŞI MITROPOLIT NICOLAE

CUPRINSUL:

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA: SIBIIU, STR. MITROPOLIEI Nr. 32

SIBIIU,
TIPARUL TIPOGRAFIEI ARHIDIECEZANE.

Anul XIX. Ianuarie 1929 Nr. 1.

REVISTA TEOLOGICĂ

organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească.

ABONAMENTUL: Pe un an 200 Lei. Pe o jumătate de an 100 Lei.
Un număr 15 Lei.

Preotul misionar.[1]

Şi străbătea Isus toate oraşele şi satele învăţând în soboarele lor şi propoveduind Evanghelia Impărăţiei şi vindecând toată boala şi toată neputinţa în popor. *(Mat. 1, 35).*

I. P. Sfinţiţi Stăpâni,
Prea Cinstiţi Părinţi,
Cucernici creştini!

Sufletul meu se înalţă pe aripile rugăciunii, în smerită închinare către Impăratul cerurilor, mulţumindu-I pentru binefacerea că ne-a învrednicit să ne adunăm aici din toate unghiurile Ţării în slujbă de slăvire.

Mulţumesc Inalt Preasfinţiţilor noştri Ierarhi pentru încrederea, ce ne-au anticipat dându-ne binecuvântarea de a ne putea strânge la sfat, în acest congres misionar. Mulţumesc I. P. Sfinţiţilor noştri Stăpâni, cari au dispreţuit osteneala drumului de departe, până la această margine apuseană a Ţării, pentruca prin fiinţa Lor de faţă să întărească conştiinţa misiunii noastre şi, prin luminile lor, să ne ajute a desluşi drumul sigur în lucrul nostru mi-

[1] Cuvântare rostită la Sf. Mănăstire H. Bodrog cu prilejul Congresului misionar dela Arad-Bodrog din 25—28 Octomvrie 1928.

sionar. Mulţumesc, îndeosebi, Prea Sfinţitului meu Stăpân Grigorie, pentru greaua sarcină ce şi-a luat, de a organiza şi ocroti această întâia întrunire a misionarilor eparhiali ai bisericii noastre.

Nespusă este bucuria mea în aceste clipe, că Domnul m'a învrednicit să pot spune un cuvânt către cei mai aleşi între aleşii slujitori ai sfintei noastre biserici. Şi bucuria mea sporeşte, când o pot face în cuprinsul acestei smerite bisericuţe a sfântului aşezământ, pe care am fost orânduit să-l conduc.

Imi dau pe deplin seama de importanţa tributului de recunoştinţă, pe care îl aduce întâiul congres al misionarilor sfintelor noastre Mănăstiri, prin vizita ce ne-o faceţi. Şi merită această cinstire sfintele Mănăstiri, dacă nu prin actuala lor valoare culturală, pe care ar putea-o pune în serviciul operei misionare, măcar pentru luminoasa tradiţie, pe care o au în viaţa neamului nostru, ca tot atâtea focare de religiositate, de vieţuire neprihănită, de avânt cultural şi artistic, din alte vremuri. Şi pentrucă aceste sfinte lăcaşuri trebue să se refacă grabnic spre a deveni puncte de reazăm statornic, centre luminoase şi conştiente în activitatea de misionarism religios, pe care l-a îmbrăţişat sfânta noastră biserică şi l-a aşezat în centrul preocupărilor sale, ca o arzătoare cerinţă a vremilor nouă.

*

Ideea misionară este înscrisă pe întâiele pagini ale Bibliei, deodată cu chemarea lui Avraam: „...Şi se vor binecuvânta întru tine toate neamurile pământului“ [Fac. 12, 8]. Iară Psalmistul a avut clară viziunea operei misionare, pe care o va intreprinde Hristos Domnul: „...răsări-va în zilele Lui dreptatea şi belşug de pace... şi va domni dela mare până la mare şi dela rîuri până la marginea pământului“ [Ps. 71, 7—8]. — „Isus străbătea toate oraşele şi satele învăţând... şi propoveduind Evanghelia, vindecând toată boala şi toată neputinţa„.

In aceasta se cuprinde sinteza operei misionare, pe care Mântuitorul ne-a lăsat-o poruncă de îndeplinit: „Mergând învăţaţi toate neamurile, botezându-le ... şi învăţându-le să păzească toate câte am poruncit vouă...“ [Mt. 28, 19—20] ... mai vârtos mergeţi către oile cele pierdute ale casei lui Israil. In mersul vostru propoveduiţi zicând că aproape este împărăţia ceriurilor; pe cei bolnavi vindecaţi, pe cei leproşi curăţiţi, pe cei morţi înviaţi, dracii scoateţi...“ [Mt. 10, 7—8]. „Pildă v'am dat vouă ca şi voi să faceţi, precum eu v'am făcut vouă“ [Io. 13, 15].

Aşa a voit Domnul, ca opera Lui să fie continuată de noi. Pe noi ne-a voit tovarăşi şi împreună lucrători ai mântuirii oamenilor. Impreună cu noi lucrează Domnul şi acum: „iată eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârşitul veacului“ [Mt. 28, 20].

Izvorul nostru de inspiraţie ne sunt sfintele Evanghelii. Adâncirea Evangheliei prin tainică contemplaţie şi *meditaţie zilnică* asupra vieţii şi activităţii *Celui dintâi misionar,* ne umple fiinţa de îndemnuri, neasemănat mai mult decât orice sugestii venite din afară, dela oameni. Ne împrumută lumină, putere, mângăiere şi nepreţuită orientare. Nu e problemă misionară ori pastorală, care să nu fi primit dela Invăţătorul lumii o deslegare practică, ori o soluţionare principială. Şi nu vom întâlni piedecă ori greutăţi, care să nu se fi pus şi în calea Domnului şi pe care să nu le fi înlăturat, sau prefăcut în mijloc de afirmare.

O tainică convorbire cu Mântuitorul, ca aceea a lui Nicodem, mai 'nainte de plecare la lucrul nostru de fiecare zi, ne va lămuri; privirea Lui blândă ne va mângăia: cuvântul Lui dumnezeesc ne va întări şi încuraja.

Trimiţându-ne pe noi la misiune, precum Tatăl l-a *trimis* pe El [Io. 20, 21], Mântuitorul se identifică cu noi: „Precum Tatăl întru mine şi Eu întru voi“ [Io. 17—26]. Ne-a investit cu puterea Lui: „Luati Duh sfânt: cărora veţi ierta păcatele se vor ierta lor...“

[Io. 20, 23]; şi ne-a îmbrăcat cu toată autoritatea Sa: „Ceice vă ascultă pe voi pe mine mă ascultă şi ceice se lapădă de voi de mine se lapădă..." [Lc. 10, 16]. „Eu v'am ales pe voi şi v'am rânduit să mergeţi şi roadă să aduceţi [şi roada voastră să rămână] că Tatăl vă va da orice veţi cere întru numele meu" [Io. 15, 16].

Cu această conştiinţă superioară trebue să vieţuim. Căci am fost aleşi din lume. Puţini aleşi dintre cei chemaţi. Doar misionarul e unul pe o eparhie, osebit de ceilalţi, chemaţi să rezolve acte ori să facă judecăţi. Altora le aparţine administrarea şi disciplina în biserică. Misionarul îşi face slujba nu prin calitatea lui oficială, ci din conştiinţa răspunderii, pe care a îmbrăcat-o pentru viaţa sufletelor, pentru mântuirea oamenilor. Mărturisim bucuria ce ne însufleţeşte ştiindu-ne chemaţi de Prea Sfinţii noştri chiriarhi împreună lucrători la pescuirea sufletelor din adâncul mării întunerecului şi al necredinţii, *pentru a-i readuce în corabia de salvare a bisericii.*

Dar tocmai această conştiinţă obligă pe misionar, ca pe nimeni altul, să ducă în popor pe Hristos şi opera Lui de mântuire. Acesta e *programul* nostru scurt, dar atât de frumos. Iar pentru realizarea lui trebue să păstrăm viu şi permanent *contactul personal* cu Hristos, izvorul de inspiraţie, care a însufleţit şi pe Apostoli.

Dacă noi nu avem privilegiul sf. Ioan, de a putea spune: „Ce am auzit, ce am văzut cu ochii noştri, ce am privit şi mâinile noastre au pipăit — despre Cuvântul vieţii: aceea vă vestim" [Io. 1, 1], — avem totuşi înaintea noastră chipul viu al Mântuitorului, aşa cum a vieţuit, cum a lucrat, cum a vorbit, cum a învăţat, cum a tratat cu poporul, cu nenorociţii, cu copiii, cu păcătoşii.

Nu putem sta desigur neîntrerupt cu privirea pironită la chipul Domnului. N'au făcut-o nici Apostolii. N'au stat nici ei mereu la Hristos cu ochii, cu gândul, cu vorba. Au fost robiţi şi ei de impresii din afară, s'au resimţit de influenţe streine,

s'au preocupat de alte griji şi de greul vieţii. Şi ochii lor s'au îngreuiat de somn şi au adormit, în vreme ce Domnul suferea cumplit, numai la câţiva paşi. Dar trebue să avem permanent conştiinţa vie că Hristos e cu noi, — la biserică, în şcoală, în coliba săracului, la patul bolnavului, în celula întemniţatului, în casele de salvare, în instituţiile de ocrotire, pe toate drumurile, ne aude, ne vede, ne citeşte gândurile.... Şi în mijlocul grijilor şi al intereselor de viaţă, cari pot să ne copleşească, să facă chiar să pălească uneori chipul Mântuitorului în sufletul nostru, — trebue să avem totuşi neîntrerupt urechea deschisă pentru glasul datoriei, ce ne cheamă la misiune.

*

Dacă vre-odată, în contemplarea măreţiei Fiinţii lui Dumnezeu, ne-ar încerca ispita şi ne-ar covârşi simţirea slăbiciunilor noastre de *fii ai oamenilor,* cari nu ne-am putea încumeta în avânt, după pilda *Fiului lui Dumnezeu,* — Dumnezeu El însuşi, — iată aproape de noi stă pilda unui om, a lui Pavel, slăvitul apostol şi vajnicul *misionar al lumii.* Eparhia lui s'a întins dela Ierusalim până la Roma, poate până în Spania.

Belşugul de inspiraţie divină, primită pe drumul Damascului, îl agită, comoara lui sufletească cerea să se reverse, să fie împărtăşită. „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăeşte întru mine" [Gal. 2, 20]. El simţea adânc răspunderea mare pentru misiunea sa... „poruncă mare stă deasupra mea. Vai mie de nu voiu binevesti" [I Cor. 9, 16].

Fără o existenţă sigură, — în afară de meşteşugul lui; fără plată, — nădăjduind doară în ajutorul oamenilor buni; fără o vatră familiară, care să-l mângăie; fără tovarăşi, adeseori singur; cu mijloace de comunicaţie primitive; în despreţul primejdiilor de moarte pe mare; cu împotriviri dela oameni şi dela autorităţi, — el duce lupta înainte pentru Hristos; îşi urmează drumul misiunii sale întemeind co-

munităţi, purtând grijă de conservarea lor şi închinându-şi toată energia mântuirii sufletelor.

Rezultatul? A încetăţenit creştinismul în lumea păgână şi i-a asigurat drepturi, cu toate împotrivirile. Ca un revoluţionar a răsturnat de pe piedestale valori stabilite în curs de mii de ani, şi a aşezat în locul lor învăţătura unor adevăruri tainice, supranaturale, a impus o morală aspră, a înstăpânit un *ideal*, pe care omul firii îl socotea cu neputinţă.

Dar nu ajunge admiraţia noastră în faţa pildei strălucitoare a neostenitului misionar mondial. El ne strigă azi cu putere: „Fraţilor, faceţi-vă următori mie, precum eu lui Hristos, uitaţi-vă la ceice aşa umblă, precum aveţi pildă dela noi" [Fil. 3, 17]. O scânteie să desprindem din sufletul lui, o inspiraţie din duhul lui, pentru chemările noastre misionare. El n'a fost misionar de ocazie, ci permanent, devotat, cu toată ardoarea sufletului său şi cu toată energia unei voinţe hotărîte de a coborî împărăţia lui Hristos între oameni.

Şi lângă slăvitul Pavel stă îndrăzneţul Petru şi blândul Ioan, şi bunul Iacob. Şi după ei se rânduiesc şirurile lungi ale sfinţilor Părinţi, ale Părinţilor bisericeşti, ale ierarhilor mari şi ale preoţilor aleşi ai creştinătăţii. Ne stau toţi de faţă, ca un îndemn, cu pilda lor, cu opera lor, cu bogăţia lor spirituală, strălucitoare ca un glob de foc, care încălzeşte sufletele şi ne luminează drumul, pe care să-l urmăm.

*

Ideia misionară purcede dela Dumnezeu însuşi, din voinţa Lui de a mântui lumea: „Unul este Dumnezeu, care voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină" [I. Tim. 2, 4]. Pentru aceasta a trimis în lume pe unul născut Fiul Său, şi El a străbătut oraşele şi satele, învăţând şi propoveduind Evanghelia mântuirii.

Dar Domnul nu s'a mulţumit să *înveţe*. Evanghelia dragostei a turnat-o practic în *opere de caritate*: „vindecând toată boala şi toată neputinţa", hră-

nind mulţimile flămânde, adăpând pe cei însetaţi cu apa vieţii, ridicând din noroiul păcatelor pe cei căzuţi, ajutând să se întoarcă pe cei rătăciţi...

Nici noi nu ne vom opri numai la vestirea Evangheliei mântuitoare. Ce folos dacă călătorul cunoaşte ţinta drumului său, dar pe drum lâncezeşte şi cade ademenit de ispite şi robit de păcat. Pe steagul misionarismului nostru trebuie să stea scrisă ţinta de a reînvia credinţa religioasă în sufletul credincioşilor noştri, — creştinii numai prin botez; iar pe cei rătăciţi în credinţă, ori în viaţa lor morală a-i aduce în pocăinţă la picioarele lui Hristos. *Pe păcătoşi să-i aducem la duhovnicii lor, în scaunul mărturisirii şi la altar pentru sfânta împărtăşanie.* Acesta va fi certificatul de încetăţenire în împărăţia lui Hristos în această lume: împărtăşirea cu sfintele taine, ca mijloace de înviorare religioasă şi de câştigare a harului dumnezeesc, spre mântuire.

Aceasta e opera credinţii ce trebue strecurată din nou în sufletele sfărogite de arşiţa curentelor vrăşmaşe lui Dumnezeu şi pierzătoare de suflet.

Dar alături de înălţarea prin credinţă, trebue să răsară făptuirile dragostei creştineşti, prin aşezăminte de binefacere şi asociaţii de ocrotire menite să aline mizeriile fizice şi morale ale oamenilor.

Faptele milei trupeşti şi sufleteşti trebue să-şi găsească prin stăruinţele noastre misionare, o afirmare permanentă în instituţii creştineşti, în mijlocul poporului, la sate ca şi la oraşe. Ele vor mărturisi de valoarea principiilor, pe cari le propoveduim şi vor sprijini opera de recucerire a sufletelor către Hristos. Aceasta va fi *a doua lature* a misiunii noastre, încopciind preocupările vremilor de acum cu tradiţia trecutului glorios, când sub îndrumarea şi ocrotirea bisericii au luat fiinţă atâtea aşezăminte de caritate creştină.

Credinţa noastră vie şi neclătită în puterile Evangheliei, dragostea de Hristos şi iubirea deaproapelui, care ne arde în inimi, va face ca flacările focului sacru din noi să izbucnească cu destulă pu-

tere, ca să încălzească şi să aprindă şi pe alţii. Să le dea îndemnul de a sprijini acţiunea misionară cu rugăciunea lor, cu mijloacele lor spirituale şi materiale. Să-şi deschidă inima şi să întindă mâna pentru realizări de creştinism al faptei: bărbaţii alcătuind sfaturi ale păcii şi societăţi de temperanţă, femeile strângându-se în asociaţii de binefacere, tineretul organizându-se în societăţi de bună educaţie şi toţi înşiruindu-se în asociaţii parohiale de ajutoare, de ocrotire, de salvare, sprijinând avântul de renaştere religioasă şi morală a individului şi a colectivităţii. Acesta este rostul preotului misionar; de a fi inspirator pentru clerul pastoral şi poporul de sub îngrijirea lui.

*

Cu această conştiinţă luminoasă a misiunii noastre suntem adunaţi aici, ca şi odinioară apostolii în foişorul din Ierusalim, aşteptând pogorârea Duhului sfânt. Pătrunşi de înalta distincţie, pe care ne-au dat-o Prea sf.-ţii noştri Stăpâni, chemându-ne în slujba misionarismului, şi cu neclătită încredere în ajutorul lui Dumnezeu, care ne-a ales — să zic cu marele apostol şi misionar Pavel — din pântecele Maicii noastre şi ne-a chemat prin darul său, binevoind să descopere pe Fiul Său între noi ca să-L propoveduim [Gal. 1, 15—16] — suntem gata să pornim iarăşi în largul cuprins al sfintei noastre biserici, ca să organizăm opera misionară printr'o acţiune unitară şi sistematică.

Vino Doamne şi ne ajută! Vino şi ne ajută în propoveduirea evangheliei Tale, într'o vieţuire fără prihană, în devotamentul către misiunea noastră, întru câştigarea şi a altora pentru ideea misionară, ca neamul acesta, poporul Tău, să nu cadă orbit de curentele materialiste şi robit de necredinţă, ci să se întoarcă şi iarăş să se facă fiu şi moştean al Impărăţiei Tale, întru Isus Hristos, Domnul nostru. — Amin.

Arhim. **Policarp P. Moruşca**,
stareţul sf. Măn. Bodrog.

Educaţia spirituală a tineretului.

«Spiritualitatea înseamnă subordo-
«narea întregului complex al existenţii
«omeneşti spiritului care domină totul».

Nichifor Crainic.

Educaţia este desvoltarea armonică a energiilor fizice şi sufleteşti în vederea unei creaţiuni superioare, adecă a realizării unui ideal. Prin urmare, ea înseamnă crearea unei vieţi care să întrupeze şi să producă o serie de valori universal-valabile. Educaţia spirituală ar fi deci, desvoltarea maximă a energiilor spirituale în vederea realizării unei personalităţi spirituale.

«Spiritualitatea înseamnă subordonarea întregului complex al existenţii omeneşti spiritului care domină totul».

Prin urmare, educaţia spirituală înseamnă activitatea sistematică şi permanentă a omului «de a subordona întregul complex al existenţii sale spiritului».

A acorda spiritului primatul înlăuntrul existenţii, iată ce înseamnă a face educaţie spirituală.

Viaţa spirituală constă dintr'o mişcare îndoită: «de intensiune şi de expansiune». (*Inge — Personal Idealism and mysticism*).

Educaţia spirituală, aşa dar, va trebuì să intensifice energiile spirituale în aşa măsură, încât să le facă expansive în chip spontan.

Intensificarea energiilor spirituale se operează prin rugăciune, iar expansiunea lor, se manifestă în chip firesc, ca sub resortul unui instinct, în fraternitate.

Prin urmare, educaţia spirituală se săvârşeşte prin ***rugăciune*** ca proces de intensiune şi prin ***fraternitate*** ca fenomen de expansiune.

Dar ce înţelegem noi prin «rugăciune?» Noi înţelegem prin rugăciune concentrarea spiritului în contemplarea realităţilor invizibile care ne trascendă, adecă, subordonarea conştientă şi activă a spiritului nostru suveranităţii infinite a lui Dumnezeu, din harul spiritualităţii etern creatoare şi etern providenţiale a Căruia noi

ne-am născut şi trăim, creiem noi înşine şi ne idealizăm progresiv propria noastră spiritualitate.

Rugăciunea este o profundă activitate spirituală. Extasul, momentul supremei intensiuni spirituale, şi la care ajunge în chip firesc rugăciunea adevărată, şi el este o activitate din cele mai tipice a spiritului nostru.

Rugăciunea purcede dintr'o iluminare lăuntrică şi ajunge la o iluminare din ce în ce mai sporită a spiritului care se poartă în elanurile lui nepotolite spre infinit.

Purcezând dintr'o iluminare interioară, rugăciunea purcede din har, ca dintr'o esenţă. Fără a te fi împărtăşit din har, nu te poţi ruga cu adevărat şi cu rod.

Dar harul şi dorul de rugăciune pe care el îl deşteaptă în tine, se câştigă prin credinţă, prin certitudine religioasă şi prin cultul sacramental prin devoţiune religioasă.

Prin urmare, rugăciunea este avântul către Dumnezeu, în virtutea harului pe care-l dobândim prin credinţă şi prin sf. Taine, rugăciunea este opera sf. Duh în spiritul nostru.

Când te înalţi la Dumnezeu prin rugăciune ca la Părintele tău şi al tuturor oamenilor, dominat, susţinut şi inspirat statornic de harul Sf. Duh, în chip spontan eşti îndemnat să te apropii de semenii tăi, să fraternizezi cu ei, ca având o paternitate comună şi aceleaşi interese spirituale cu ei.

Rugăciunea şi devotamentul sacramental, care întreţin în om conştiinţa că el este fiu al lui Dumnezeu şi prin urmare, că el este frate al tuturor oamenilor, sunt instrumentele unei adevărate educaţii spirituale.

Sfântul Duh este aşa dar educatorul întru spiritualitate integrală al omenirii.

In numele Lui şi cu harurile Lui, trebue să intreprindem şi noi opera de spiritualizare a tineretului nostru, pentru a face din fiecare tânăr un conştient fiu al lui Dumnezeu şi un adevărat frate al semenilor săi şi în măsura în care vom fi trezit în format aceasta perfectă conştiinţă de fiu şi de frate, vom fi făcut şi neamului nostru cea mai mare şi cea mai bună slujbă.

Propoveduitoare a credinţii şi dăruitoare de har este în această lume sfânta Biserică. Ea este aşezământul clasic al rugăciunii, ea este ctitoria sacramentală, menită să renască, să sfinţească şi să mântuiască sufletul nostru. Prin ea lucrează în lume sfântul Duh.

La slăvitele ei altare euharistice trebuie să aducem spre îngenunchiere smerită şi pentru închinare cucernică tineretul nostru, ca să înveţe să se roage şi să iubească, — ca să se înalţe şi să se sfinţească, ca să se renască şi să se jertfească.

Nu cunosc nici o altă pedagogie capabilă să concureze cu succes pedagogia Sf. Evanghelii şi a Sf. Biserici întemeiate de ea.

Nu cunosc nici un drum de *înălţare*, afară de drumul Crucii Mântuitorului, drumul supremei iubiri mântuitoare şi al jertfirii totale pentru alţii şi nu cunosc nici o putere de regenerare şi îndumnezeire mai activă, mai fecundă şi mai pătrunzătoare în adâncurile inimii omeneşti ca puterea sfinţitoare a Sf. Taine.

«Păcatul este cuvântul care explică faptul incapacităţii spirituale» (Howard Chandler Robbins — Simplicity towards Christ). Iar «incapacitatea spirituală este urmarea lipsei de comunicare cu Dumnezeu, a absenţei circulaţiei de viaţă reciprocă dintre El şi noi».

Tineretul nostru nu va putea deci scăpa de primejdiile «incapacităţii spirituale» decât dacă va fi ferit de contaminările «păcatului» sau isbăvit de sâlniciile lui.

Se crede în deobşte că o naţiune pe măsură ce se instruieşte, se şi *descreştinează*, cultura făcându-o să treacă, dela credinţa din instinct, din ignoranţă şi rutină, la credinţa din inteligenţă şi voinţă (*Vte. D'Avenel — Les français de mon temps*). Părere profund falsă! Adevărata cultură, nu numai că nu descreştinează un popor — ci, dimpotrivă, ea apare în mijlocul lui ca o *victorie* a credinţii în Dumnezeu.

Cultura adevărată este şi ea un rod al lucrării Sf. Duh în spiritul omenesc. — Şi atunci nu ştiu cum ar mai putea fi cultura un factor de descreştinare a popoarelor?

Susţinătorii acestei erori se aseamână cu acel pictor

care crezând că-şi face portretul îşi făcea în realitate numai caricatura.

Căci numai un om fără cultură poate crede că o cultură reală descreştinează.

Noi trebuie pe cât putem să scutim sufletul tineretului nostru de amarul tuturor decepţiilor pe care le provoacă de obiceiu «misionarii impietăţii».

Şi eu cred, că rugăciunea şi practicarea Sf. Taine, sunt cele mai eficace prezervative spirituale. Contactul permanent cu spiritualitatea Bisericii lucrează şi profilactic şi terapeutic în acelaş timp.

«Când Dumnezeu vrea să piardă o furnică» spune un proverb arab «îi dă aripi». — Când un om vrea să se piardă, începe să-şi închipuie că e atât de cult, încât numai are nevoie de Dumnezeu şi în realitate el nu dovedeşte decât un singur lucru: că nu este de loc cult şi că aripile cu care a crezut că sboară n'au făcut altceva decât să-i ajute să se prăbuşească şi să se sfarme mai repede.

Numai aripile credinţei şi rugăciunii pot ajuta pe om să se înalţe peste sine, pentrucă ele îl înalţă la Dumnezeu, singurul izvor de putere, singurul întemeietor de cultură.

*
* *

Cultura adevărată înseamnă *sfinţenie* şi numai sfinţenia este revelatoare de Dumnezeu şi de mister. Cultura adevărată este o manifestare a Sf. Duh, a dumnezeirii coborâte în spiritul omenesc.

Numai atunci va putea interpreta omul just sensul real al culturii, când el va fi un creştin adevărat, adecă un fiu devotat şi entusiast al Bisericii. Ca orice lucru mare din lumea aceasta, cultura nu trăieşte şi nu triumfă prin laşitate, ci prin eroism.

Să avem deci curajul a afirma eroic nu ceeace am vrea noi să fie, ci ceeace este, nu ceeace am dori noi să fie adevărat, ci ceiace este adevărat, nu ceiace ne închipuim noi că ne mântueşte, ci ceeace mântueşte.

«Civilizaţia cantitativă» trebuie să cedeze locul «civilizaţiei calitative» după spusa lui *Ferrero*. Dar acest

lucru nu se va întâmpla decât în ziua când Dumnezeu îşi va relua locul uzurpat azi de Mamona, în inima omului. Să ne rugăm fără preget pentru câştigarea acestei biruinţe a lui Dumnezeu, şi sunt încredinţat că rugăciunea noastră va grăbi sosirea acelei zile triumfale şi după care însetează şi pentru grăbirea căreia fac atâtea jertfe şi sufăr atât de mult, cei mai buni fii ai omenirii de ieri şi de azi. Inspăimântătoarelor şi multiplelor indiscipline şi anarhii morale ale veacului nu va putea împotrivi nimeni alt stăvilar mai sigur, decât acel al credinţii şi bisericii creştine.

Oricine «urăşte rânduiala ei», dovedeşte «că e făcut pentru frâu», (L. Veuillot — Les odeurs de Paris) pentrucă dovedeşte tocmai contrariul a ceeace şi-ar închipui că dovedeşte şi anume că nu este liber cum îi place să se creadă, ci sclav, că nu este om, ci fiară.

Cineva mărturisia cândva, că a dorit ruina ca să-şi afle în sfârşit loc de odihnă pe propriele-i ruine. Dar, vai de celce se odihneşte pe ruine şi mai ales pe propriele-i ruine. Aş înţelege să dărâmi ruine, care stau să se năruiască şi să ucidă, dar să ruinezi culmi pe care te poţi înălţa pentru vis şi speranţă, nu pot să înţeleg, şi cu toate acestea, sunt oameni care nu pot trăi decât între sfărămături de culmi ruinate, între ruini de suflet, între ruini de idealuri.

Voluptatea de a înmulţi ruinele, voluptatea de a te odihni pe ele, şi iluzia de a te crede la adăpost între ele, este dela altcineva, nu dela Dumnezeu.

Crezând că descreştinează omenirea, aceşti trişti eroi ai ruinelor, nu fac altceva decât s'o demoralizeze şi s'o desumanizeze.

Pe ceice au dărâmat i-am văzut. Noi aşteptăm acum pe ceice vor rezidi. Unde sunt? Trebuie să ni-i pregătim. Dumnezeu ne ajută! Tinerii trebuie să reconstruiască azi ceeace au dărâmat alţii ieri.

Ei vor trebui să între ca ucenici voluntari în singura şcoală care ne învaţă arta tuturor reconstrucţiilor spirituale, în Biserică. Măestrul care-i va învăţa în ea este celce a reconstruit din ruine sufletul omenirii întregi, Isus Hristos.

Cimentul cu care vor avea de întărit inimi, minţi şi conştiinţe este sângele Lui — iar atmosfera pe care ei vor trebuì s'o facă prielnică respiraţiei spirituale a lumii va trebuì să fie primenită statornic de suflarea Sf. Duh, care a umplut foişorul Cinei celei de taină în ziua slăvită a Rusaliilor.

Trebuie studiu mult ca să pierzi credinţa?

Nu! Trebuie studiu mult ca să n'o pierzi şi ca să ţi-o recâştigi când ţi-ai perdut-o, şi mai trebuie ceva: *iubire!* Lipsa de iubire te-a făcut să pierzi pe Dumnezeu. Iubirea Lui ţi-o va reda! Numai când iubeşti pe Dumnezeu, înţelegi că iubindu-L pe El, te iubeşti în realitate pe tine însuţi în ceeace este în tine mai frumos, mai vrednic de iubire, mai etern pentrucă numai atunci îţi iubeşti propriul tău suflet. Pentru Dumnezeu numai acest suflet al tău are valoare! Pentru tine poate avea altceva vreun preţ? Nu ştii cât valorează toate celelalte? Cât ţărâna în care ţi se mistuie trupul, cât fumul care se topeşte în văzduh, ca şi când n'ar fi fost.

Tineretul nostru trebuie să trăiască sub privirea lui Dumnezeu. Numai în felul acesta el va fi în stare să creeze, să păstreze şi să îmbunătăţească tot ce e bun şi mare şi sfânt în lume, tot ceeace este dumnezeesc şi etern în sufletul ei.

Vieaţa lui va fi atunci numai un surâs, o rugăciune şi o armonie căci numai dela Dumnezeu ne vine tot ceeace este mai frumos pe acest pământ, tot ceeace admirăm şi iubim mai sincer, tot ceeace este etern şi mântuitor.

Sfinţii au biruit lumea. Dar ei au biruit lumea ca s'o elibereze nu ca s'o subjuge, ca s'o mântuiască nu ca s'o piardă!

Nu vă simţiţi atraşi de pilda vieţii şi eroismului lor, de frumseţea sufletului lor, de biruinţele iubirii şi jertfelor lor?

Altarele de azi stau mărturie de ceeace poate totdeauna un suflet închinat lui Dumnezeu şi de ceeace n'a putut nici odată sufletul celorce s'au înstrăinat de El.

Ai, Doamne, milă de toţi ceice Te-au alungat din inima lor şi de ceice încă nu Te-au alungat ca să nu

Te mai alunge nici odată. Sporeşte seminţia mucenicilor pentru izbânda voiei Tale! Prea s'a împuţinat numărul celorce împlineau lipsurile suferinţelor Fiului Tău. Şi prea urâtă şi silnică ni s'a făcut vieaţa!

Tăgăduiţi cât vreţi pe Dumnezeu şi răstigniţi-ne pe noi cei ce-L propoveduim. De sângele nostru însă nu veţi scăpa. El vă va boteza din nou!

Intr'o zi sângele nostru vă va face şi pe voi, ceeace a făcut sângele lui Stefan pe Saul — *apostoli.*

Rugăciunile noastre, asemeni unui val uriaş, ne poartă zi de zi, şi tot mai aproape spre portul veciniciei.

Noi vrem să umplem lumea de Dumnezeu, de Evanghelie, de Hristos, de Sf. Duh! Noi dorim de o nouă zi a Rusaliilor în omenire!

Noi avem un ideal, mare, sfânt, dumnezeesc! Voi, scepticilor, voi necredincioşilor, voi epicureilor, ce ideal aveţi? Ce ideal vă îmbujorează şi vouă obrazii ca nouă, când vorbiţi, ce speranţe vă înviorează inima când vă cântaţi bucuriile voastre?

Noi suntem săraci — dar vai cât sunteţi voi de săraci, întru ceeace noi suntem bogaţi! Cine e oare mai bogat? Celce are pe Dumnezeu, sau celce nu-L are? Celce moare urlând, sau celce adoarme rugându-se? Spuneţi!

«Tot ce nu este etern este zadarnic» scria cândva într'o clipă de reculegere, un îndrumător de elită al tinerimii noastre!

Dar lumina fusese numai de fulger, nu de soare, pentrucă în clipa următoare el adaugă pare pentru a-şi complecta sau numai pentru a-şi anula inspirata-i meditaţie: «nimic nu este etern!»

Inchipuiţi-vă un poet de geniu care, stăpânit de un capriciu bizar şi-ar arunca în foc cea mai genială creaţiune a lui. Lumină şi întunerec! Satan nu fusese absent în aceea clipă!

El adusese negurile! *El* sugerase negaţia. *El* biruise! Poate, numai în clipa aceia. Dar biruise! Şi ceeace este mai trist că întunerecul din ziua răstignirei Domnului biruise lumina din ziua învierii Lui, deşi pentru credincios lumina învierii a fost biruitoare. O, câte în-

vieri nu zădărniceşte acest duh rău şi vrăjmaş! Peste câte iluminări de o clipă nu aşterne el bezne pentru o întreagă vecinicie!

Pe câţi tineri nu-i stăpâneşte el cu iluzia unei lumini, care în realitate nu este decât pâlpăire de putregaiu în adânc de prăpastii!

De atâtea ori tinerii noştri se lasă azi uşor amăgiţi de ceeace văd pentrucă nu li s'a vorbit niciodată de ceeace *este* şi nu *văd*, şi de ceeace trebuie să existe şi de ceeace ei ar trebui să simtă! Ii vor învăţa de sigur cândva experienţele unor zile grele, şi tragice dar pentru mulţi dintre ei, învăţătura aceia va fi sosit atunci poate, prea târziu. Cât sună de trist, de desnădăjduitor acest «prea târziu»!...

Dar nici odată nu este totuşi «prea de vreme!» «Prea de vreme» este refrenul păcatului şi necredinţii. «Prea târziu» este refrenul pierzării şi morţii!... Şi ca să nu plângem nici odată la auzul acelui «prea târziu», este bine ca, azi, acum, să nu zimbim şi să nu ne înşelăm cu părerea că ar fi «prea de vreme».

«Prea de vreme» este numai o iluzie! «Prea târziu» însă, din nenorocire, e de multeori un adevăr.

Pentru tinerii din vremea noastră fiecare ceas al vieţii lor este un ceas al «*alternativelor*» spirituale: cu «Duhul lui Dumnezeu» sau cu «Duhul lumii acesteia.» Incotro, cu cine şi pentruce?

Impărăţia lui Dumnezeu este o împărăţie nouă care are nevoe de oameni renăscuţi. Şi Mântuitorul pe tineri i-a iubit mai mult: pe fiica lui Iair, şi pe fiul văduvei din Nain îi învie, iar pe Ioan ucenicul mult iubit, cel înfrumseţat cu podoaba feciorîei îl odihni în seara cea de taină pe inima Lui care avea să fie săgetată a doua zi de ura oamenilor!

Intr'o lume organizată, pare, numai pentru «*exploatare*» şi «*opresiune*» numai iubirea creştină mai poate fi restatornicitoare de echilibru şi armonie, prin generozitate şi jertfă.

Răsboiul a lăsat atâtea ruine materiale — [illegible] temeliile au supravieţuit şi pe temeliile de ieri zidesc azi harnic, cu zor atâţia reconstructori. El însă pare a fi ruinat şi

atâtea credinţe şi idealuri. Tineretul este chemat să le rezidească în suflete prin iubire şi devotament.

Sufletul iubirii adevărate este iubirea de suflet. Dacă vom fi renăscut în sufletul tineretului nostru aceasta iubire de suflet, care este însuşi sufletul iubirii, putem fi încredinţaţi că altarele, ruinate în sufletul omenesc de ura de ieri, se vor zidi din nou şi frumuseţea lor va atrage neîntârziat şi pe ceice nu şi-au plecat genunchii şi nu şi-au înălţat sufletul nici odată în viaţa lor înaintea nici unui altar, pentrucă n'au avut nici odată nici o credinţă şi nici un ideal.

Dar pentruca tineretul de azi să poată rezidi altare, trebue să înveţe mai întâi să se roage. Sufletul rugăciunii este credinţa.

«Lumea, aşa zisă modernă, va sfârşi fără îndoială, acolo unde începe Biblia» (G. K. Chesterton). Tineretul de azi, prin urmare, trebue să-şi dea seamă că vremea acestui «sfârşit» şi «început» a sosit de mult şi că el este dator să cunoască Sf. Scriptură. Cu ea încep toate restaurările spirituale.

Ţara noastră are nevoie de sfinţi. Idolii ei de ieri şi cu cei de azi trebue să moară prin prostia lor, nu prin aceia care i-a născut.

Dar pentru a grăbi moartea lor, noi nu mai putem fi ceeace au fost închinătorii lor de ieri.

Tendinţa «relaxării şi uniformizării în mediocritate» caracteristică tineretului, trebue înlocuită cu tendinţa spre o cât mai intensivă emulaţie spirituală, care este emulaţia sufletelor întru sfinţenie.

Vârful unei piramide îl pot atinge *vulturul* şi *reptila* (D'Alembert). Vulturul prin sbor, reptila prin târâre. La Dumnezeu însă nu poţi ajunge decât prin avântul rugăciunii pe care ţi-l inspiră credinţa şi prin harul pe care ţi-l însuşeşti prin sf. Taine; nici odată prin reptilismul la care te osândesc netrebnicile patimi.

E timpul ca tineretul nostru să se reculeagă şi să se avânte eroic spre Dumnezeu ca să nu i se pronunţe şi lui osânda cetăţii celei atât de celebre prin păcatele ei: «S'a dus Ninive timpul pocăinţii tale!»

S'a construit de curând un crematoriu pentru încenuşarea rămăşiţelor omeneşti. Poate ar fi fost nevoie să se construiască mai de grabă un crematoriu uriaş pentru stârvurile şi imoralităţile naţionale. Iniţiativa aceasta de purificare morală, tineretul creştin este chemat s'o ia, azi, cât mai curând.

«Cei vechi zideau biserici, cei de azi le lasă să se dărâme!» (N. Iorga). Ce osândă grea pentru generaţia noastră şi, uneori, din nenorocire, atât de îndreptăţită. Poate un tinăr să se lase cuprins de tristeţea «de a se simţi inutil» şi să nu se înspăimânte? Luaţi aminte, iubiţii mei, toţi vom fi judecaţi cândva după iubirea noastră.

«La jeunesse est sacrée à cause de ses périls», spunea Lacordaire. Dar eu cred, că ea va fi şi mai sfântă când va şti să le ocolească şi să le răpună.

La piciorul farului e întunerecul mai mare, a spus un înţelept. Numai lumina lui Dumnezeu luminează pretutindeni.

Numai lumina dumnezeiască rămâne deapururi aprinsă. Şi în raza ei tinărul poate desluşi lămurit că înălţimea este adâncime pentru celce priveşte de sus. Priviţi în lumina lui Dumnezeu şi vă veţi cunoaşte propriul vostru suflet şi privind în sufletul vostru în lumina coborâtă de El de sus, veţi vedea pe Dumnezeu.

Se spune că marinarul este mai în siguranţă la larg, decât lângă ţărm. Dar sufletul omenesc nu este mai în siguranţă plutind în infinitul iubirii lui Dumnezeu, decât ancorat lângă ţărmul egoismului lui?...

Prof. Dr. Gr. Cristescu.

Cugetări.

Armele unei cetăţi sufleteşti sunt: credinţa şi faptele bune. (India).

*

Dragostea de Dumnezeu şi de frate — este sângele sufletului (Olanda).

Trad. de Pr. Gr. D. Cruceanu.

Predici mai nouă ale lui Frank Thomas.

X.

Deşi ţara sa, Elveţia, nu a fost în răsboi, totuşi, întru cât chestiunile răsboiului sau cele pe care acesta le trezea munceau multe minţi, Frank Thomas s'a simţit dator să vorbească despre acestea. Iată câteva din ele:

Taina vieţii de dincolo.

Atunci vom vedea faţă către faţă. *1 Corinteni, 3, 12.*

Pe măsură ce morţii se înmulţesc, pe măsură ce răsboiul sporeşte numărul jertfelor, mai cu seamă al jertfelor tinere, şi pe măsură ce floarea omenirii e adusă jertfă groaznicului zeu al răsboiului, din pricină că acest soi de oameni n'a voit să-şi închine viaţa adevăratului Dumnezeu şi unsului său, care e Domnul vieţii, din pricina aceasta, moartea şi ce urmează după ea, munceşte şi poate că încă şi chinuieşte sufletul lumii de azi. Ea, biata nebună, nu-şi bătea capul cu aceasta, acum câţiva ani, fiindcă se simţea mânată, ca şi fiul risipitor, de setea de plăceri, mai mult sau mai puţin grosolane şi de beţia sa după desfătări. Acum însă ea seceră ce a semănat şi se dă îndărăt îngrozită. Din nefericire, n'am ajuns încă să ne trezim cu cugetul. Vor mai trebui suferinţe şi mai grele şi o nenorocire şi mai adâncă, pentruca să ajungem până la aceasta. Dar, în sfârşit, măcar la unii, acest suflet pare că începe să se trezească din somnul lui de moarte. El îşi deschide ochii asupra stării adevărate, care-l va nevoi să cerceteze deadreptul faptul strivitor care se numeşte moartea şi întrebarea: ce este cu viaţa de dincolo?

Mă gândesc mai cu seamă la cei care-şi plâng pe scumpii lor, căci simţi cu mult mai mult trebuinţa cerului, când ai văzut perind pe acei ce-ţi erau scumpi[1], decât atunci când era vorba de moartea unor fiinţe care-ţi erau străine

[1] Mare adevăr. La noi răposatul *Haşdău* şi D-rul *Istrati* s'au făcut spiritişti după ce au avut pierderi în familie! — Nota traducătorului.

şi nelegate de inima ta. *Acolo unde este comoara voastră, acolo este şi inima voastră* [Matei 6, 21]. Şi fiindcă mintea şi, în de obşte, puterile sufletului urmează totdeauna boldul inimii, întrebarea despre viaţa de dincolo, pe care inima o pune şi împinge înaintea noastră, s'ar putea foarte bine ca, peste câtăva vreme, să ajungă a fi marea întrebare a zilei. Nimic nu ne apropie mai mult de viaţa viitoare ca gândul la acei care s'au dus într'acolo: ce s'a făcut cu ei? ce fac ei? care e felul lor de viaţă? ce se ascunde îndărătul tăcerii grave a morţii? Iată atâtea întrebări de care prea puţin se îngrijea lumea odinioară şi care totuşi astăzi se îndeasă înaintea duhului şi a cugetului nostru. Ar fi nebunie să nu te munceşti cu ele. Şi, în adevăr, dacă după atâtea şiruri de morminte, oamenii din vremea noastră ar rămânea nepăsători faţă de această întrebare, ar trebui să desnădăjduim de neamul omenesc.

Eu aş vrea, în paginile care urmează, nu să aduc o dezlegare a acestei cutremurătoare întrebări. Nu vreau să spun că am să aduc cititorilor mei lumină nouă, ci numai că, la lumina Evangheliei, am să ridic puţin învelişul şi am să arăt că această viaţă de dincolo nu este atât de tainică pe cât se crede, căci se pare că ea îşi perde taina, pe măsură ce te aşezi pe adevăratul tărâm ca s'o priveşti. Şi pentru a face aceasta, îmi va fi destul să cercetez minunatul cuvânt al sfântului Pavel, care-şi încheie astfel cântarea lui întru lauda dragostei: *Acum vedem ca prin oglindă, în ghicitură; iar atunci vom vedea faţă către faţă.* In adevăr, acest cuvânt cuprinde trei încredinţări temeinice, pe care ne apucăm să le cercetăm aici:

1. Viaţa de dincolo este o stare adevărată, e însuşi adevărul. O vom vedea.

2. Este un adevăr pe care-l cuprindem cu sufletul, fiindcă, fără îndoială, noi vom vedea pe Dumnezeu.

3. Acest adevăr este luminos, fiindcă noi îl vom vedea faţă catră faţă.

1. Viaţa viitoare este o stare adevărată, este marele adevăr. Iată de ce sf. Pavel se simte în drept de a spune în chipul cel mai neted; *Noi vom vedea.* Acest viitor ne spune multe. Pavel este încredinţat, e cu totul încredinţat, de altfel ca şi Domnul său, care niciodată nu a stat la schimb

de vorbe cu alții despre viața viitoare, pentrucă ea era pentru el viața însași, o viață care, deși era veșnică, nu era mai puțin de față înaintea ochilor lui: *Eu sunt învierea și viața, celce crede întru mine, de va și muri, viu va fi: și tot celace este viu și crede întru mine nu va muri în veac* [Ioan 1, 25—26]. *Celce crede celuice m'a trimis pe mine are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s'a mutat din moarte în viață* [Ioan 5, 24]. *Celace crede întru mine are viață vecinică* [Ioan 6, 27 și 47,] *Celace mânâncă trupul meu și bea sângele meu are viață veșnică* [Ioan 6, 54].

Cu cât înaintăm mai mult în ținta aceasta pământească, cu atât ne dăm mai bine seama că ea este mai mult părută decât adevărată. Credem că stăpânim ceva și nu stăpânim nimic. Viața noastră sboară. Ea ne scapă ca năsipul pe care-l strângem în mână. Ea este cu adevărat *Neșertăciune și vânare de vânt* [Eclesiastul 4, 16].

Oh! fără îndoială, omul nu-și închipuie totdeauna așa, mai cu seamă este tinăr. Numai după ce a trăit, dupăce a gustat ce este viața, dupăce a băgat de seamă că, dela o vârstă încolo, te cobori la vale, că-ți perzi tăria, dupăce vezi perind pe mulți din cei pe care i-ai iubit, numai după aceia îți dai seamă că viața pământească este numai un drum sau mai de grabă, o alergare spre moarte. „Te naști, suferi și mori", acesta era scrisul care se putea ceti odată la întrarea unui castel din împrejurimile Genevei. Așa este și nimenea nu scapă de această prăbușire a tuturor lucrurilor. Degeaba te silești, degeaba umbli să-ți întărești sănătatea și să cheltuiești bani grei pela medici și case de sănătate, pentrucă, atunci când moartea a venit, trebuie să te pleci înaintea ei și fie ce-o fi, să-i dai ceeace la urma urmei, e al ei.

Intr'o bucată de muzică ritmică, izbind prin adevărul frământatelor stări ale vieții și purtând numele: „Mergerea spre moarte". Jaques Dalcroze a înfățișat aceasta într'un chip săgetător: vezi pe ceice au să moară, tineri și bătrâni, singurateci sau în grămadă, părechi care par a se iubi duios, mergând la moarte târâți de o putere împotriva căreia nu poți nimic.

Unii se lasă duși cu capetele plecate, alții râzând, alții, în sfârșit răzvrătiți. Nu are a face însă, pentrucă toți

rec, mai iute mai încet, şi cad cu toţii în marea prăpastie care îi trage spre ea, cu toate că-i îngrozeşte. Şi mai numim această viaţă! Nu este mai degrabă o amăgire, o încuipuire de viaţă, o viaţă care nu e un trai, ba încă, să spunem cuvântul: e starea protivnică vieţii. Gaston Frommel o numea numai „fiinţarea", în împotrivire cu viaţa adevărată şi adâncă. Vai! mulţi oameni nu fac alta decât fiinţează, adecă se împotrivesc morţii, măcar pentru o vreme, fără a trăi vreodată o viaţă adevărată.

Ceeace ei fac, ceeace spun, ceeace se apucă să săvârşească nu este altceva decât o pregătire (de care-şi dau seama mai mult ori mai puţin) spre prăpădul care se apropie. Ei sunt lunateci care umblă şi visează că trăiesc, dar care nu trăiesc cu adevărat. Oh! ştiu prea bine că ştiinţa medicilor se sileşte straşnic să prelungească vieaţa şi că uneori izbândeşte, măcar pe câteva luni, dar nu este decât o păşire îndărăt. Mai curând sau mai fârziu, tot va trebui să faci săritura primejdioasă. Bogaţii lumii acesteia au un mijloc de a prelungi visul. Ei pun să li se îmbălsămeze trupurile după moarte, ca să se facă mumii, în felul lui Ramses II. Oare ce revărsare de viaţă mai este şi în alcătuirea unei mumii! Nu, nu, toate acestea nu te fac să trăieşti şi trebuie să mărturisim verde că, dacă viaţa nu e altceva, ea e mai de grabă o amăgire decât un fapt aievea.

Noroc că mai este altceva după moarte, că mai este viaţa viitoare, despre care Ernest Renan spunea că „fără ea, viaţa de faţă este o groaznică capcană", sau ca să ne folosim de cuvintele lui Pierre Loti, viaţa este „o mişcare de omizi în mers spre moarte". Starea *adevărată* e alta, numai că noi nu trebuie s'o căutăm şi s'o găsim dincoace de pânza despărţitoare, ci dincolo de ea, în tainicul ţinut de dincolo, care este marele adevăr şi care singur poate da puţină temelie vieţii noastre pământeşti. Cugetând bine, ajungem să ne gândim că numai acest adevăr ne va face să ieşim din amăgire, dar că, atâta vreme cât vom fi pe pământ, încă nu vom avea acest adevăr binecuvântat în toată mărita lui menire. *Prin nădejde ne-am mântuit*, spunea Sf. Pavel, *iar dacă ceeace nu vedem nădăjduim, prin răbdare aşteptăm* (Romani 8, 24—25).

Ştiu că veşnic este celce mă va rişipi, striga Iov în nenorocirea sa, şi carele va scula pe pământ pielea mea, ce suferе acestea. Că dela Domnul mi s'au săvârşit acestea, pe care eu mi le ştiu, pe care ochiul meu le-a văzut şi nu altul, şi toate s'au săvârşit în sînul meu [Iov 19, 25—27].

Vom vedea! auziţi, noi vom vedea. Trebuie să fim încredinţaţi de asta, pentrucă fiinţa noastră va trăi şi vom fi în stare să prindem adevărul cu simţurile şi să vedem cum n'am putut vedea nici odată. Oh! aşa să credem din toate puterile sufletului nostru şi să ne dăm bine seamă că numai această viaţă veşnică e singura care luminează şi numai ea dă preţ şi temelie adevărată vieţii de azi, răpind ceva din taina ei, care uneori este atât de apăsătoare.

2. Viaţa de dincolo este o încredinţare nu numai prin simţuri, ci şi deadreptul a sufletului, o încredinţare morală. Noi vom vedea pe Dumnezeu. Dar Dumnezeu nu este, dacă el nu este o fiinţă morală. Noi nu-l putem vedea decât din laturea aceasta. Nu suntem noi aici în faţa unei legi din cele mai răspândite din câte se află: legea înlănţuirii dintre faptă şi urmare, dintre semănături şi seceriş, care se numeşte, în unele locuri, legea lui *karma*, în puterea căreia noi secerăm totdeauna ce am semănat, pentrucă nu putem secera altceva? Orice faptă îşi are urmarea sau urmările ei deosebite şi nu poate avea altele. E multă vreme de când Sf. Pavel scria Galatenilor: *Nu vă amăgiţi, Dumnezeu nu se batjocoreşte, că ce va semăna omul aceia va şi secera. Că celce seamănă în trupul său din trup va secera stricăciune; iar celce seamănă întru Duhul, din Duhul va secera viaţă veşnică* [6, 7—8]. Este cu dreptul ca noi să secerăm ce am semănat şi să nu secerăm altceva. Viaţa noastră de acum n'are înţeles decât ca o viaţă în vremea căreia semănăm. Oare această semănare n'are să ajungă la seceriş? Vă închipuiţi voi un om cinstit, săritor, fără pată în purtarea sa, care după moarte să aibă aceiaşi parte ca şi un ticălos, un hoţ sau un făţarnic? Vă puteţi închipui ca aceiaşi soarte să aştepte pe o fiinţă de înălţimea Sfântului Pavel, desăvârşită ca Isus Hristos şi pe un vânzător ca Iuda şi pe un om nehotărît ca Pilat, sau făţarnic ca fariseii? Nu simţiţi că aceasta ar fi o lo-

vitură de moarte dată lumii sufletești, din care aceasta nu s'ar mai ridica, ba ce zic eu? ar fi însăși tăgăduirea ei și dovada că ea este o amăgire ca și toate celelalte? Dar cugetul nostru ne spune că nu e așa, că, dacă este ceva care stă neclintit pe pământul acesta, este faptul sufletului, că omul este înainte de toate o ființă de suflet și că tot ce alcătuește făptura sa este tocmai simțul său moral. „Trebuie, deci sunt", zicea Gaston Frommel, adecă faptul că eu simt în mine datoria de suflet e o dovadă că făptura mea vietuește. Dar cum ar vietui această făptură, dacă sfârșitul de neînlăturat al stării mele ar fi putrejunea mormântului, oricare ar fi fost purtarea mea.

Noi vom vedea, zice Sf. Pavel și putem adăoga, fără umbră de șovăire, noi vom vedea pe Dumnezeu, fără îndoială, nu cu ochii trupului, ci cu acei ai Duhului, de care ne putem folosi de pe acum prin ochii minții, prin privirea lăuntrică cea care ne îngăduie să ne scoborîm în adâncurile ființei noastre.

(Va urma). Arhim. SCRIBAN.

Dela pacea lui Briand-Kellog la Pacea lui Isus.

Anul 1929 a însemnat un pas înainte spre creștinarea silită a lumii.

Un ministru al marei republici americane, dl Kellog, a propus un pact de împăciuire a lumii, pe baza următoarelor două principii de bază:

1. Răsboiul este un fapt rău și condamnat de morală. El aduce ruină economică pentru ambele tabere. Fiindcă răul îi atinge pe toți cei încăerați, provocatorul este responsabil și înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor.

2. In vremurile noastre, nici un răsboi nu mai este numai național. In ori și ce răsboi acum intervin interesele altor popoare, care doresc pacea. Pentru a nu li se aduce daune, acele popoare sunt silite să intervie. De aceea s'a spus că astăzi nu mai pot fi răsboaie naționale.

America se consideră ca o putere care are legături pretutindeni şi nu-i convine turburarea lumii prin răsboi, nicăiri. Iar dacă cineva ar nesocoti interesele americane, acela va fi silit cu forţa armată, economică sau marină, ca să închee pace mai de timpuriu şi să tragă toate consecinţele care urmează pentru provocator.

Actul acesta, a fost semnat de *Briand* al Franţei şi de reprezentanţii altor puteri europene şi din alte continente, şi după el trebue să se cârmuiască provocatorii răsboaielor.

Avem dar acum un regim de pace, asigurat prin robinete speciale, din care, la un moment pot ieşi limbi de foc prin zeci de mii de tunuri, bombe şi alte explozibile, sau coloane de apă, care să înece complect pe agresori, pentru a asigura pacea lumii.

Asta este pacea lumii? Cum? Să'nvăleşti jaratec sub dărmături? Dar, nu va sbucni focul la prima suflare de vânt? Cum? Poate să se ascundă glontele în carnea trupului, fără ca să producă dureri? Se poate imagina o astfel de pace? In afară pace şi înlăuntru durere?

Intr'un esenţial articol «*Păzitorii Păcii*», dl profesor Iorga spune că, Anglia şi Franţa. cu flotele lor, şi-ar lua angajamentul de-a garanta pacea lumii. „Nouă — zice dl Iorga — ne convine o pace garantată de aceste mijloace militare şi navale, covârşitoare ale Puterilor, care stau în fruntea învingătorilor. Dar, *poate că alţii au alt punct de vedere.*

„Poate că alţii ar dori ca pacea să fie păzită de cei mai puternici — azi sau mâne — din amicii lor, care, îndată ce şi-ar lua această sarcină, n'ar desarma, tot în interesul împedecării răsboiului.

„Astfel, dorinţi aşa de frumoase, se lovesc de greutăţi, pe care cine n'ar dori să le vadă înlăturate? dar pe care, *numai sufletul omenesc, transformat,* le-ar putea *înlătura,* fiindcă ar fi imposibile".

Hotărât că, pacea pe care o dă Isus lumii, este deosebită de pacea, pe care şi-o poate da lumea singură. Pacea lumii, este o pace exterioară, o pace

care ascunde curenţi marini necunoscuţi, decât pe vreme de furtună. Pacea lui Isus, este o pace lăuntrică. Pacea aceasta nu cunoaşte nici duşmănii între naţii, nici duşmănii între religii, nici duşmănii între fiii aceleiaşi religii şi naţii, cum de obicei le naşte la noi interesul şi viaţa politică. Pacea lui Isus nu aruncă gaz sau untdelemn pe jaratecul sufletelor, ci toarnă apa botezului, care omoară pe omul vechiu şi trezeşte la viaţă un om nou superior. Pacea lui Isus, nu sapă prăpastii între oameni, ci umple prăpastiile existente cu pământ sănătos, pentruca, şi pe prăpastii să se poată ridica măreţul edificiu al Bisericii lui Hristos şi al împărăţiei lui Dumnezeu.

Pacea aceasta au conceput-o şi păgânii, dar n'au putut-o raaliza: Pe monedele vechi, care s'au descoperit prin ruinele de pe vremea lui Vespasian şi Domiţian [70—96 d. Hr.] era zugrăvită pacea aşa: ţinea în mână o făclie, cu care dă foc unei grămezi de tot felul de unelte de răsboi. Dar, una e ca, gurile să pronunţe pacea şi în inimi să se svârcolească gânduri răsbunătoare de răsboi! *Trebue dar o curăţire pe dinlăuntru a omului.* Trebue să dispară egoismul şi interesul personal din suflet. Numai aşa se poate realiza pace între oameni. Curăţirea aceasta internă nu o poate face decât Isus Hristos.

Pacea lui Isus stânge scânteia animalităţii sălbatice, care e gata să transforme pe orice om într'o coloană aprinsă de răutate, mânie şi răsbunare. Instinctele acestea sălbatice, le poate transforma în om numai ideia creştină: „spiritul domină materia" şi, deci, *omul*, conştient de sine, trebue *să-şi cârmuiască voinţa sa, după voia lui Dumnezeu.* Ca un viteaz, făt frumos, omul trebue să-şi apere cu voinţă stăruitoare, *eul său şi pacea sa.* Dacă omul poate conserva fiinţa morală de nou născut în Isus, dacă omul îşi poate asigura desvoltarea spirituală şi morală a fiinţei sale, în marginile vieţii creştine, atunci a scăpat de animalitatea lui sălbatică, care-l face prizonier păcatului. Legea conservării fiinţii

morale şi legea desvoltării fiinţii spirituale scutesc pe om de violenţe şi păcat, Isus Hristos face controlul voinţii noastre. *Il lăsăm noi să ne controleze?* O voinţă, în care s'a imprimat felul de a fi a lui Isus este o voinţă bună. De aceea Isus Hristos este cel mai ideal, mai superior şi mai neobişnuit controlor. El cercetează voinţa ta, viaţa ta, în raport cu Sine. Ai ajuns să înţelegi cuvântul: *«nu fiţi grabnici la mănie?»* Ai ajuns la prima treaptă de viaţă superioară, ai ajuns la *stăpânirea de sine*. Ridică-te mai sus. Ai înţeles jertfa Domnului pe cruce? Ai atins culmea vieţii creştine. Ai ajuns la *lepădarea de sine*.

Când eşti stăpân pe voinţa ta, nu provoci pe nimeni, nu faci răsboi.

Când ai ajuns să trăeşti în atmosfera aceasta superioară, a lepădării de sine, chiar de eşti provocat, nu răspunzi.

O universalizare a acestor principii de vieţuire creştină, ar evidenţia şi mai bine deosebirea zdrobitoare dintre pacea lui Isus şi pacea omenească, din pactul Kellog-Briand. Pr. **A. C. Cosma.**

Amintirile unui preot romano-catolic devenit preot ortodox.

[Urmare].

In timp ce-mi scriam cele două scrisori din urmă, către M. cardinal Donnet şi M. Cousseau, aveam sub ochi *raportul* pe care s'a întemeiat conciliul dela Rochelle pentru a-mi condamna lucrarea. Iată de ce spuneam cu atâta hotărâre că n'am fost înţeles.

Vreau să dau acest raport în întregime fără a exclude vre-un cuvânt şi adăugând numai observaţiile mele.

Trebue apoi să remarc faptul că M. episcop de Angoulême avizează, în scrisoarea sa, că numai *doi episcopi* au citit *cea mai mare parte* din al optulea volum al meu care a fost condamnat.

Doi episcopi din zece! *şi doi episcopi cari nici n'au citit în întregime volumul pe care l-au condamnat!*

Ceilalţi opt au judecat pe baza raportului ce-a fost făcut asupra acestui volum.

Dacă raportorul a înşelat pe aceşti opt episcopi, urmează de sigur că ei au judecat în necunoştinţă de cauză.

I-a înşelat raportorul? Se va judeca după acest răspuns pe care l-am publicat îndată ce-au fost publicate actele conciliabulului:

RAPORTUL

Teologilor însărcinaţi cu examinarea celui de-al optulea volum al *Istoriei Bisericii Franţei*, de abatele Guettée.

Acest titlu nu e exact. Raportul nu e opera comună a mai multor teologi, ci a unei singure persoane care se tradează odată cu începutul operei sale zicând, cum se va vedea mai jos: „Iată mai multe pasagii cari *mi s'au părut*".

Cine era *autorul* raportului? Mi-au fost numiţi doi: Gilet, confidentul M. Pallu şi Gauthier. Cei doi erau egali ca valoare.

Să ascultăm pe raportor:

„Un decret al Congregaţiei Indexului, cu data de 22 Ian. 1852, a condamnat *Istoria Bisericii Franţei* de dl abate Guettée.

„Autorul n'a voit pur şi simplu să se supună acestei condamnări; el voia ca Indexul să-i facă cunoscut ceeace a găsit demn de censurat în cartea pe care o condamnase. A vrut chiar să continue publicarea *Istoriei* sale şi a dat la lumină volumul al optulea din această lucrare.

Cu ce drept raportorul conciliului dela Rochelle voia să mă oblige să mă supun pur şi simplu unei condamnări a Indexului? După dreptul bisericesc, congregaţiile romane n'au la noi nici o autoritate legală; ori, autorul *Istoriei Bisericii Franţei* e francez; prin urmare nu e întru nimic obligat să recunoască autoritatea congregaţiilor romane. Nesupunându-se, el uzează de un drept legitim pe care n'a putut să i-l ia raportorul conciliului dela Rochelle.

A cere o *supunere* pentru o decizie a Congregaţiei Indexului, înseamnă a nu recunoaşte însăşi natura acestei decizii.

Dacă raportorul ar fi citit, nu zic pe *canoniştii galicani*, ci corespondenţa a doi ultramontani: Fénélon şi cardinalul Gabrieli, ar fi ştiut că poţi fi pus la Index pentru orice alt lucru afară de o eroare; de pildă, pentru un defect de formă într'o polemică susţinută pentru apărarea adevărului; pentru ceva ne la locul său, în publicaţie.

Dacă am fost pus la Index pentru unul din aceste considerente sau alte o mie de aceeaş natură, ce *supunere* aveam de făcut?

Când însăşi Congregaţia Indexului ar fi avut în Franţa aceeaş autoritate ca în statele romane, eu n'aş fi avut de făcut altceva în acest caz, decât să modific ce mi-ar fi fost semnalat ca greşit, n'aş fi făcut act de supunere aşa cum aşteaptă raportorul conciliului dela Rochelle.

Dac'ar fi fost de bună credinţă ar fi trebuit să declare că am făcut pe lângă Index cele mai respectuoase demersuri de vreme ce a avut sub ochi, în fruntea celui de-al optelea volum, scrisorile mele către această Congregaţie.

Pentruce nu *mi-aş fi continuat istoria?* Decretul Indexului, dacă ar fi avut în Franţa valoarea pe care n'o are se atingea de volumele ce nu existau?

Dl raportor lasă să se'nţeleagă scopul ce şi-au propus amicii săi făcând să se pună la Index *Istoria Bisericii Franţei.* Ar fi vrut să prezinte această publicaţie prea puţin binevoitoare prejudecăţilor ultramontane. Această dulce speranţă le-a fost înşelată prin apariţia celui de-al optelea volum şi-a următoarelor: *inde irae.*

In volumul al optelea, dl Guettée începe prin a face istoricul condamnării cărţii sale, apoi încearcă să răspundă observaţiunilor ce i-au fost comunicate de episcopul diecezei sale de origină. Răspunsurile sunt departe de a fi mulţumitoare şi în special nu se justifică nici decum în paginile X, XV şi pag. XXIII, XXXIII.

Mi se pare că dl raportor e bine instruit asupra observaţilor ce-au fost combătute la începutul volumului al optelea din *Istoria Bisericii Franţei.* Am avut atâta delicateţă să nu indic sursa de unde provin, fiindcă ele au fost judecate cu o extremă slăbiciune de cei mai instruiţi oameni, de cei mai savanţi teologi. dl Pallu-Duparc, episcop de Blois şi vechiu superior al seminarului dela Rochelle,

o fi dat desluşiri dlui raportor? Fiindcă nu putem să credem că s'a transformat în *teologul unui conciliu* la care nici n'a asistat. E adevărat că se bucura de multe prietinii. Ne place să credem că un indiscret l-a dat raportorului conciliului dela Rochelle drept autor al observaţiilor. E liber dl raportor să spună că răspunsurile noastre n'au fost *satisfăcătoare*. Ele n'au fost date fără îndoială pentru autorul observaţiilor şi pentru dl raportor, ci noi cunoaştem oameni foarte capabili pe cari i-a convins complect.

„După această discuţie preliminară, autorul dă *o privire generală asupra perioadei moderne,* şi acest discurs istoric cuprinde în miniatură toate greşelile cărţii.

«*Privirea generală* e urmată de Istoria Bisericii Franţei, dela anul 1450 până la 1560, şi, în această continuare a Istoriei sale, autorul are aceleaşi greşeli cari au fost semnalate în primele şapte volume. *Iată aici câteva din principalele pasagii ce mi-au părut demne de dojană.*

Dl raportor presupune, că greşelile din *Istoria Bisericii Franţei* sunt un lucru câştigat şi de netăgăduit. Ii voiu spune să aibă în vedere că n'avea dreptul să expună acest principiu fără a-l dovedi. El mă va trimite fără îndoială la observaţiile M. Pallu-Duparc; dar îi voiu spune: Că aceste observaţii, în număr foarte mic, aproape toatenu vorbesc de altceva decât despre unele păreri istorice asupra cărora libertatea opiniei trebue respectată; că ele dovedesc că autorul lor e de o complectă neştiinţă în materie de istorie bisericească. Am pretenţia de a fi dovedit aceasta[1] şi mă ofer a o demonstra ori când. Dl raportor şi-a sprijinit aşa dar pe o bază foarte slabă părerea rea ce dovedeşte că are faţă de lucrarea mea.

Trebue să mă desvinovăţesc de mustrarea ce-mi adresează raportorul de a fi avut prea puţină atenţie faţă de observaţiile episcopului din dieceza mea de origine. M. episcop de Angoulême a insistat mult în scrisoarea sa asupra acestui punct: însuş conciliul, în decretul său, spune lămurit că n'am ţinut nici o socoteală de avertismentele ce mi-ar fi dat din mila sa M. Pallu-Duparc.

[1] A se vedea răspunsul meu observaţiilor în capul volumului al optulea din *Istoria Bisericii Franţei.*

Ceeace am relatat în *amintirile* mele va fi probat că m'am umilit prea mult înaintea dlui Pallu.

Iată urmarea raportului:

„I. Asupra pontifilor suverani. — Dl Guettée susţine că pontifii suverani au abuzat de drepturile lor; că au avut pretenţii absolutiste; că se sileau să concentreze în mânile lor toată puterea bisericească. Iată câteva pasagii din volumul al optelea:

„Regalitatea îşi avea partizanii săi, papalitatea pe-ai ei. Dedesubtul unora şi altora se ridicau catolicii inteligenţi, cari se duceau până la rădăcina răului şi cercau restabilirea vechiului drept ca unicul mijloc de-a readuce pacea în Biserică. Ei nu se făceau partizani exclusivi *nici ai pretenţiilor papalităţii, care-şi exagera drepturile,* nici ai pretenţiilor regalităţii, care nu tindea decât să materializeze Biserica" *(Privire generală,* p. 6].

„Nu se tăgăduia autorităţii competente dreptul de a schimba legea alegerilor [în concordatul lui Leon X şi Francisc I], dar se întreba *care era acea autoritate competentă»* [p. 148].

„Ştiinţa canonică... era... violată în chiar esenţa ei prin acte legislative, în cari papii dădeau ca *drepturi inalienabile* ale Scaunului lor prerogative cu cari au fost investiţi *numai* graţie împrejurărilor" [Privire generală p. 2, 8].

„Clement VII... se temea să vadă tratându-se această gravă chestiune luată în cercetare şi rezolvată în mod aşa de sincer la Constanţa, încunjurată de lumini noi, înaintea cărora ar fi dispărut fără 'ndoială *toate pretenţiile curţii dela Roma«* [Priv. gen. p. 239].

„Tot în aceeaşi epocă, conciliile dela Bâle şi Constanţa manifestau, în cler, o vie opoziţie contra *pretenţiilor absolutiste* ale curţii dela Roma" [Priv. gen. p. 7].

„Doctrina evului mediu asupra *absolutismului papal* nu e decât o doctrină dictată de împrejurări.

„Singură Biserica e infailibilă şi nu cutare *demnitar bisericesc,* oricare i-ar fi poziţia sa.

„*Orice creştin trebue să protesteze* împotriva unui sistem care tinde să dea o greutate, în privinţa autorităţii, principiilor contrarii celor emise de Evanghelie.

„Nu trebue coborâtă Biserica la *o formă oarecare de guvernare temporală*". [Priv. gen. p. 27].

Relativ la epoca Carolingiană. „Papii voiau, *de atunci să concentreze toată puterea bisericească*" [Priv. gen. p. 5].

„In evul mediu, când, papalitatea a reuşit să concentreze *în ea toată puterea*, a atacat alegerile" [p. 138].

Aş fi fost foarte curios să cunosc expresiile cu cari califică dl raportor aceste propoziţii. El se mulţumeşte să le citeze pentru a dovedi că eu pretind: *că suveranii pontifi au abuzat de drepturile lor; că au avut pretenţii de absolutism; că se străduiau să concentreze în mânile lor toată puterea bisericească.*

Dacă dl raportor s'ar fi străduit să transcrie exact părerea mea asupra punctului cu pricina, ar fi trebuit să remarce: 1. că fac în mai multe părţi ale lucrării o distincţie foarte importantă între drepturile Sfântului Scaun, recunoscute de toţi catolicii şi unele prerogative cari în general n'au fost privite niciodată ca drepturi, de Biserici şi pe cari teologii şi în special episcopii francezi nu le-au admis ca atare; 2. ar fi trebuit să adauge că, în propoziţiile ce le-a citat în faţa conciliului, el nu vorbeşte decât de aceste prerogative din urmă. Vorbind în general, cum a făcut-o, dl raportor al conciliului dela Rochelle şi-a încărcat conştiinţa cu o calomnie şi a furnizat Părinţilor conciliului o eroare ca bază a judecăţii lor.

Papii în evul mediu n'au pretins să fie stăpânii absoluţi ai Bisericii în cele spirituale şi în cele lumeşti? N'au cerut ca de drept o acţiune directă asupra Bisericilor particulare, acţiune de care nu s'au bucurat în secolele precedente? N'au pretins oare a fi deasupra canoanelor, va se zică a legilor? Aceste fapte sunt de netăgăduit. Numai ultramontanii privesc ca *drepturi* ceeace galicanii privesc ca pretenţii exagerate.

Subt acest raport eu sunt cu ultimii.

Urmează că trebue să fiu pus printre duşmanii Sfântului Scaun?

Nu; rezultă numai că nu sunt ultramontan.

Dacă raportorul ar fi fost om de bună credinţă, ar fi trebuit să apropie propoziţiile pe cari le acuză, de numeroasele pagini scrise de mine în favoarea papilor şi tocmai

a acelora ce s'au folosit mai mult de prerogativele neprivite de mine ca drepturi.

Benedict XIV *(Const. sollicit.)* a prescris să se compare textele unui autor, pentru a cunoaşte exact părerea sa şi a fi aplicat pentru o interpretare miloasă.

Dl raportor al conciliului dela Rochelle face tocmai contrariul celor recomandate de Benedict XIV; el izolează textele şi le dă cea mai proastă tălmăcire cu putinţă. Cu toate acestea Conciliul şi-a sprijinit acuzaţiile pe texte singuratice şi rău interpretate.

[Va urma] **Ilie Beleuţă.**

MIŞCAREA LITERARA.

Literatura mai nouă asupra Vechiului Testament în Grecia.

1. **O palaistinos Ioydaïsmos epi I. H. 1918.** [Iudaismul palestinean sub I. Hr.] de P. I. Bratiotis, prof. la Universitatea din Atena. Un studiu asupra Iudaismului din zilele Mântuitorului, bazat pe autori clasici ca Heinrici şi E. Schürer. Acest studiu constitue o însemnată contribuţie nu numai la istoria biblică ci şi la arheologia Bibliei şi întru câtva la lămurirea textului Noului Testament.

2. **Ebreion paidon agoge** [Educaţia copiilor la Evrei] de P. I. Bratiotis, Atena 1920. In această lucrare autorul studiază prin prizma arheologiei şi a istoriei, educaţia copiilor la vechii Evrei. Vechiul Testament constitue pentru autor izvor principal pentru a trata chestiuni importante, ca: Insemnătatea pedagogiei la Evrei, Principiile pedagogice ale vechiului Testament, educaţia femeii, despre şcoli şi alte instituţii pentru formarea tineretului.

3. **Ioannes o Baptistes os profetes** [Ioan Botezătorul ca profet], de P. Bratiotis, Atena 1921. Prin această monografie voeşte să se arete activitatea profetului ce formează puntea de trecere între Vechiul şi Noul Testament. Se examinează în această legătură chestiuni de importanţă capitală pentru înţelesul Noului Testament. Astfel se vorbeşte despre împărăţia lui Dumnezeu, despre pocăinţă ş. a. E o lucrare serioasă şi foarte interesant expusă.

4. **E gyne en to biblo** [Femeia în Biblie] de I. Bratiotis [1922]. Aici se ocupă de locul femeii în Biblie, de femeia ideală şi schiţează pe cele mai distinse personalităţi

femenine din Sf. Scriptură, dovedind astfel influința binefăcătoare a religiei biblice asupra femeii.

5. **O Ap. Paylos kai e metafrasis ton O'.** [Apostolul Pavel și traducerea Septuagintei], de P. Bratiotis [1925], e o însemnată contribuție la istoria textelor Vechiului Testament. Profesorul Bratiotis este după cât știm întâiul la Greci, care într'o lucrare specială arată influința Septuagintei și în general a Vechiului Testament grecesc, asupra apostolului și scriitorului Pavel.

Din domeniul acelorași preocupări sunt studiile septuagintologice: *a) Ai peri tous O' spudai dia meson ton aionon* [Studiile privitor la Septuaginta în decursul timpului], Atena 1926; *b) E glosa ton O'* [Limba Septuagintei], 1927. In cea dintâi se face o excursie în istoria literaturii Septuagintei, în lucrarea a doua se ocupă amănunțit de limba și textul Septuagintei.

6. **Oi Filistaioi kai o Aigaiokretikos politismos en Palaistine** [Filisteii și cultura Egeo-cretană în Palestina], de P. Bratiotis [1926]. Cartea se împarte dela sine în două părți aproape egale. In partea dintâi autorul tratează în mod general chestiuni cari privesc numirea, descedența, patria și istoria Filisteilor; partea din urmă examinează cultura acelui popor, vorbind despre limba Filisteilor, religie, viața socială și artele frumoase. Icoanele ilustrează mult cele spuse.

7. **Ai odai ton Anabathmon** [Cântările treptelor], de P. Bratiotis [1928], e o introducere cu comentar la psalmii numiți ai treptelor.

8. **Eisagoge eis ton ieron Psaltera** [Introducere în Sf. Psaltire], de K. Kallinikos, Alexandria [1928]. Profesorul Kallimikos din Alexandria, este o personalitate cu reputație binestabilită. Catehismul său din 1925 s'a tradus și publicat în London și Leipzig. In englezește sub titlul: The Greek Orthodox Catehism, a Manual of Introduction on Faith, Morals and Worschip, London 1926; iar în nemțește poartă numele: Griechisch-Orthodoxer Kathehismus, ein Kompendium des Glaubens, Sitten und Kultlehre; Leipzig 1928.

Asupra Psalmilor, nu avem în biserica noastră un studiu scris cu mai multă competință și siguranță decât publicația de față. Intr'un volum de peste 200 pagini, de-o execuție tehnică exemplară, autorul tratează în mod foarte detailat și cu toate aparatele științifice pe cari erudiția contimporană le pune la dispoziție, chestiuni de întroducere în Psaltire. Iși împarte lucrarea în patru părți principale, fiecare parte în patru capitole și fiecare capitol în alte patru subdiviziuni. Tratează despre:

I. *Formarea Psaltirei:* numirea, locul și împărțirea Psaltirei, inscripțiile Psalmilor, Psalmistul David și critica destructivă;

II. *Limba Psaltirei:* text și traducere, paralelă între Psaltirea greacă și ebraică, poezia psalmilor;

III. *Teologia Psaltirei:* psalmii despre Dumnezeu și lume, despre om și problemele vieții, psalmii despre Mesia și mântuire;

IV. *Uzul Psaltirei:* Psaltirea în sinagogă, în biserică și istorie.

Studiul merită toată recomandarea, cetindu-l vom cunoaște și vom iubi mai mult Vechiul Testament.

N. Neaga.

CRONICĂ.

Paștile se vor serba în 31 Martie. Pe urma unor agitații cari s'au produs mai ales în Basarabia și Moldova de miază-noapte în jurul datei la care — după hotărârea sf. Sinod — aveau să fie sărbătorite anul acesta sf. Paști — suprema autoritate canonică a Bisericii noastre s'a văzut nevoită să-și rostească cuvântul din nou în chestiunea pascală.

Convocat în sesiune extraordinară, sf. Sinod, în ședința din 24 Ianuarie a. c. a hotărât:

1. Menținerea datei Sf. Paști pe ziua de 31 Martie cum s'a precizat în toate calendarele tipărite, mai ales că anii viitori nu se mai ivesc greutățile de calcul din anul acesta și totul intră în normal. Data aceasta este în deplină conformitate și cu știința astronomică și cu dispozițiile canonice ale Sinodului Nicean.

2. Sf. Sinod dă o enciclică explicativă către popor îndemnând pe toți fiii de ordine și pricepere a sfătuì și pe cei seduși a nu se lăsa căzuți în mrejele agitatorilor periculoși pentru țară și așezămintele ei.

3. Inaltul guvern este rugat a dispune ca toate autoritățile civile și militare să stăruie pentru respectarea ordinei legale și a da ordin să se aducă la cunoștința agitatorilor, că libertățile cetățenești nu se pot exercita în scopul de a ataca autoritatea instituțiilor de stat și a răsvrăti poporul pe asemenea chestiuni fără aspre sancțiuni cari și trebuesc aplicate, căci țara are nevoie de ordine și liniște.

Clericii — mari și mici, — deopotrivă — cari nu se vor supune întru totul hotărârii Sf. Sinod, vor fi aspru pedepsiți.

Problema a fost discutată în presă pe larg, inutil de pe larg. In felul acesta s'au sporit agitațiile.

In Sf. Sinod desbaterile au fost destul de agitate; hotărârea însă s'a adus cu unanimitate.

*

In Prusia — ca la noi. Şi în Prusia se agită ideia unui concordat cu Vaticanul. Fireşte, iniţiativa este a curiei papale. Fiindcă dintr'un concordat nu poate câştiga decât catolicismul. Pretutindeni şi totdeauna. Inţelegând acest adevăr, presa prusacă — afară de cea catolică — este vădit anticoncordatară.

„Vossische Zeitung" [21. XI. 1928] se plânge că tratativele se duc în taină. Şi asta e rău, pentrucă Landtag-ul nu poate decât primi sau respinge în bloc concordatul.

„Kölnische Zeitung" [24. XI. 1928] cere respingerea concordatului, pentrucă e inutil. Dacă catolicii se simt lezaţi în drepturile lor constituţionale, pot cere revendicări legale — fără concordat. Iar să se încheie — ca în Bavaria — un concordat anticonstituţional — asta-i cu neputinţă.

Alte gazete sunt şi mai categorice în atitudinea lor faţă de concordat. Şi asta se petrece în Germania cu peste 20 de milioane de catolici!

Oare n'ar fi cazul să învăţăm ceva din această atitudine şi, ca încheiere firească, să lăsăm mortul la groapă?

Neculce.

*

Dărâmarea catedralelor ortodoxe-ruseşti din ţările baltice. In ţările baltice se fură clădirile bisericeşti. Inceputul l-a făcut Polonia, răpind catedrala rusească. Acest fapt s'a întâmplat imediat după răsboiu, aşa că Apusul nici n'a prea observat. Polonia nu putea suferi o catedrală „rusească" în capitală. Celelalte ţări au urmat acest exemplu. In Lituania frumoasa catedrală rusească din Kowno a fost predată bisericii romano-catolice. In afară de aceasta a fost dărâmată o frumoasă capelă în orăşelul Borki, unde ţarul Alexandru III a scăpat citav dintr'un odios atentat de cale ferată. Acelaş lucru s'a întâmplat cu toate capelele „Borki" din Letonia şi Estonia.

Situaţia catedralelor ruseşti devine tot mai îngrijorătoare în aceste trei ţărişoare. S'a pornit în aceste state o mişcare sălbatică. Auziţi şi vă miraţi oameni buni: In toate trei ţările vorbeşte lumea întărâtată, că trebuesc dărâmate catedralele ruseşti din capitale.

Să începem cu Kowno. In acest orăşel cu tendinţe spre desvoltare şi nu prea bogat în frumseţi arhitectonice,

se află, în Piaţa gării, o catedrală rusească. Ea formează podoaba oraşului. Nu împiedecă nici decât circulaţia. Opt trăsuri una lângă alta pot trece în jurul bisericii. Ba mai mult, daca s'ar dărâma catedrala, pentru regularea circulaţiei moderne, ar trebui construită la mijloc o clădire, sau o „insulă de circulaţie" ca pe străzile Berlinului. Dar de fapt nici un locuitor din Kowno nu pretinde dărâmarea catedralei din cauza circulaţiei. Ci motivul este pur şi simplu următorul: „Să dispară orice urmă a stăpânirii ţariste". Chiar şi cadavrul rusesc trebue batjocorit. Cu toate că biserica se află deja în mânile catolicilor servind ca biserică militară pentru garnizoana capitalei, lumea vrea să şteargă tot ce a fost cândva rusesc. Setea de răsbunare nu e satisfăcută cu ceeace s'a întâmplat până acum. Nu este suficientă nici mizeria bisericii ruseşti din acea ţară şi de pretutindenea. Oficiul parohial rusesc din Kowno s'a retras în capela din cimitir. In coliba portarului dela cimitir locueşte Arhiepiscopul, căruia i s'a răpit biserica şi casa. Bătrânul venerabil le îndură toate cu resemnare. El consideră ca o datorie creştinească de a suferi în acest timp şi spune zimbind: „caşul trebue bine stors ca să se poată face brânză bună din el". Insă atitudinea lui de suferinţă cu resemnare nu este înţeleasă de semenii săi „creştini". Setea lor de răsbunare încă nu este stâmpărată. Catedrala trebue dărâmată.

In Riga Ruşii sunt încă în posesia catedralei lor. Dar palatul mitropolitan s'a expropriat. Mitropolitul fără nici un protest s'a mutat în pivniţa bisericii, unde aşteaptă cu credinţă tare trezirea conştiinţei poporului, care strigă încă: „să se dărâme catedrala".

In Estonia, aceeaşi situaţie. Biserica rusească din Reval este mai puţin frumoasă. Ea a fost un mijloc de rusificare. Poporul simte încă rana aplicată conştiinţii lui naţionale. Dar în Reval nu ar fi acesta motivul principal, ci motivele pentru dărâmarea catedralei ar fi următoarele: „Clădirile de stat trebuesc mărite şi înfrumseţate. Trebue mărit castelul, pentru primirea regelui svedez, care la anul ne va vizita capitala" etc.

Ca creştini adevăraţi trebue să împărtăşim durerea bisericii-sore, care în Orient azi duce o luptă pe moarte, pe viaţă. Să nădăjduim că încercările, suferinţele fraţilor ortodocşi vor deveni un isvor de putere în viitor.

Dr. N. Terchilă.

Note şi informaţii.

Sfinţii catolici se sporesc mereu... Pe lângă „sfântul Blaşiu, care fereşte de durere de gât, sfânta Apolonia, care fereşte de durere de dinţi, sf. Rochus — de ciumă, sf. Ulrich — de şoareci, sf. Florian — de foc, sf. Urban — patronul podgorenilor, sf. Crispin — al cismarilor, sf. Martin — al beţivilor, sf. Fiaker — al birjarilor, sf. Teodot — al birtaşilor", Pancratius, Servatius şi Bonifacius — „sfinţii cei de gheaţă" şi lângă mulţi alţii admişi de atunci încoace, — «*tribunalul diecezan*» din Chartres a fost constituit «*pentru promovarea beatificării generalului Gaston de Sonis, ...pentrucă a fost un tată admirabil, creştin perfect, model de virtuţi*», cu alte cuvinte pentru a-l trece între sfinţi pe acest general, mort la 1587. Aşa ne spune „Vestitorul" dela Orade. Alăturea de anul 1587 noi punem ziua de 24 August 1572, vestita noapte a sf. Bartolomei, cu care pare a sta în legătură creştineştile virtuţi ale generalului. Şi atunci înţelegem de ce sfinţii catolici au lipsă şi de un general.

*

Dl Mihnea, în Buletinul Episcopiei Huşilor, pe dreptate nu se împacă cu zăpăceala gazetelor, cari scriu „Ministerul artelor şi al cultelor" şi pretinde să se ştie că „Ministerul acesta nu poate fi decât ministerul cultelor şi apoi al Artelor". Ar fi bine, ca aceasta să se audă şi acolo unde se întocmeşte bugetul ministerului. După bugete, acest minister este mai puţin al cultelor.

*

Gandhi, sufletul redeşteptării Hinduşilor, a ţinut studenţilor indieni dela „National College" din Ahmedabat mai multe prelegeri asupra „Predicei de pe munte". In câteva zile s'au epuizat toate ediţiile Testamentului Nou, tradus în limba lor. Indienii numesc această scriere: „Cartea în care se găseşte totul". Un mahadjearat [principe] a tipărit T. N. în versuri; iar la nunta ficei lui a împărţit ca dar nuntaşilor „Predica de pe munte". Iar în Europa oamenii fac „teosofie" buhistă.

S'aude şi la cuconetul timişorean, cel cu congresele teosofice?

*

De o bucată de vreme păr. Popescu-Mălăeşti calcă tot cu stângul.

La întrebarea dacă pot cânta creştinii la slujba dumnezeească, în biserică, răspunde următoarele: „Avem arta

muzicală; să-i dăm atenţiunea cuvenită, — avem atâtea şcoli, copii cu voci frumoase, trebuesc pregătiţi, învăţaţi să cânte în cor, în biserică...; avem arta ortorică, să-i dăm desvoltarea trebuitoare avem pictura, avem pompa din afară; — să păstrăm, *să desvoltăm*, să îmbunătăţim ce avem"... Foarte frumos; aprobăm. Dar după toate acestea Sf. Sa încheie: „In adunări creştine, în orice zi din săptămână să cânte toţi creştinii, înălţând laude şi mulţumiri Domnului spre zidirea fraţilor; *în biserică însă*, la slujba dumnezeească, când se săvârşeşte jertfa cea fără de sânge, creştinul *să asculte*"...

*

Dl profesor Dr. Müller-Hess dela facultatea de medicină din Bonn, ca medic-legist spune: „Din 170,000 de idioţi, câţi sunt în imperiul german, 100,000 sunt jertfele ale beuturilor ameţitoare, iar din numărul de 80,000 degeneraţi, 60,000 se datoresc aceleiaşi cauze. Numărul beţivilor pătimaşi în Germania se urcă la 400,000. Prin aceştia s'au stricat 300,000 de căsătorii şi s'au nenorocit 500,000 de copii. Nefericirea, pe care o împrăştie ei mai atinge încă pe cel puţin de 5 ori atâţia inşi".

*

Dar de ce să mergem în Germania? Iată ce spune „Lichter der Heimat", de unde am spicuit şi ştirea de mai sus: Un ţăran sas publică în „S. D. Tageblatt", că în comuna sa [Burgberg?], din suma de 70,000 Lei cât a intrat la „consumul" lor săsesc în luna Decemvrie 1926 suma de 56,000 Lei au intrat pe urma beuturei vândute; iar la onomastici nu numai de bărbaţi, ci chiar şi la cele de femei se încassează pe beutură câte 15,000 Lei, — asta în o singură zi!

Asta-i la cumpătaţii Saşi. Când s'ar face statistici, credeţi, că noi am sta mai bine? Şi să ne imaginăm şi nefericirea, câtă emanează din acest rău!

*

Catolicii „români" au o adorabilă logică. „Lumina Creştinului" dela Iaşi în numărul său pe Ianuarie cor. publică: „Intenţiunea generală pe Ianuarie, aprobată şi binecuvântată de *Părintele Papa: Ca cu*vintele şi îndemnurile Vicarului lui Isus Hristos pe pământ să fie primite din partea tuturor cu reverenţă şi supunere", fiindcă „Papa este locţiitorul lui Hristos pe pământ;" *aceasta a fost orânduit de Mântuitorul când a pus pe sfântul Petru* **şi pe urmaşii săi** *să ducă pe oameni la fericire:* Cine vă ascultă pe voi, pe mine mă ascultă, cine vă dispreţueşte pe voi, pe mine mă dispreţueşte". Am vrea să ştim, în care text din Noul Testament se găseşte, că aceste cuvinte au fost rostite numai

cătră Petru şi *urmaşii* lui? Noi ştim că ele au fost rostite cătră toţi apostolii, şi nu numai lui Petru şi urmaşilor lui din capitala Imperiului fost roman!

Cu asemenea logică, hotărât au dreptatea să ocolească pe Isus şi „Sf. Părinte Papa" — „să rânduiască *oastei sale* (ce termin potrivit! Red.) de milioane a Apostolatului rugăciunii să ceară dela Preasfânta Inimă a lui Isus prin jertfirea muncilor (!), rugăciunilor şi suferinţelor lor (?) ca toţi să asculte de locţiitorul său pe pământ (!), zicând fiecare în inima sa: Doamne la cine vom merge, căci tu ai cuvintele vieţii veşnice! (Cine? „Părintele Papa", Inima lui Isus sau Apostolatul rugăciunii?). — Sfinte Humbertus, rău i-ai mai zăpăcit dela 1054 încoace!

*

Bugetul Ministerului cultelor a apărut. El sufere de aceleaşi metehne ca şi anul trecut, cu deosebirea că nedreptatea ce i se face bisericei noastre şi avantagiile ce li se acordă cu o surprinzătoare munificenţă celorlalte culte, în special celui unit, sunt mult mai mari ca anul trecut. Se vede că la minister s'a făcut un sistem în ceeace priveşte tratamentul inegal al cultelor. Impotriva acestui tratament sf. Sinod şi toate organele noastre bisericeşti trebue se protesteze energic. Fiindcă constituţia ţării acordă tuturor cultelor o „deopotrivă libertate şi protecţiune".

De altfel problema e mult prea importantă decât s'o putem da gata într'o notiţă fugară. Vom revenì pe larg asupra ei în numărul viitor al revistei noastre.

*

Un nou far de lumină creştină s'a aprins în capitala Ţării: e revista „Fântâna Darurilor" condusă de entuziastul şi luminatul preot Toma Chiricuţă. Lună de lună, această revistă împarte îmbelşugat rodurile gândirii şi simţirii creştineşti ale numeroşilor săi colaboratori — preoţi şi mireni deopotrivă.

Opera misionară iniţiată de câţiva ani şi continuată entuziast, fără întrerupere în capitală avea nevoie de un organ de publicitate. Astăzi el există: nu ne îndoim că primirea ce i s'a făcut şi i se va face o să-şi arete roadele.

Cuprinsul variat al revistei redactate cu iscusinţă înţelegătoare va înlesnì noului organ de cultură creştină să pătrundă în familiile intelectualilor noştri, unde poate mai mult decât în ale păturii noastre ţărăneşti — este nevoe de Duhul lui Hristos.

Noului organ de luptă îi trimitem călduroase urări de izbândă, iar cetitorilor noştri un tot aşa de călduros îndemn să aboneze „Fântâna darurilor". (Redacţia şi administraţia: Bucureşti, str. Antim).

*